

ilyen korú objektumok előkerülésére. Feltűnő volt, hogy az északabbra fekvő, agyagos talajú területen ritkábban és jóval sekélyebben jelentek meg a sírok. Mindez egyrészt a humusztakáró elvékonyodásával, valamint a korabeli vízrajzi és topográfiai viszonyokkal magyarázható, amely minden bizonnyal nem tette lehetővé a mélyebb fekvésű területeken a sírok mélyre ásását.

A teljes területen a fenti korszakok mellett 20 ismeretlen korú és 1 újkori, recens beásás is előkerült.

A közel 2,5 hónap alatt a lelőhely nyomvonalba eső, teljes területét feltártuk.

Az ásátás befejezése után a területet visszaadtuk a beruházónak, aki gondoskodik a feltárt felületek visszatemetéséről. A lelőhely területén az M4 autópálya megvalósítása megkezdődhet.

A feltárás után megindult a leletanyag tisztítása és a dokumentáció összeállítása.

A leletek az elsődleges feldolgozás alatt a Magyar Nemzeti Múzeumban kerülnek tárolásra. A leletanyag az elsődleges feldolgozás után a Damjanich János Múzeumban kerül végleges elhelyezésre.

A próbafeltárás munkatársai Schilling László ásátásvezető régész; György László régész, Kazsóki Ágnes rajzoló, Erdei Krisztina, Ritly Jenő, Wolf Ernő régésztechnikusok, Hajdu Barbara régészhallgató. A megelőző feltárás munkatársai Szakos Éva ásátásvezető régész, valamint Bittner Bettina, Nemes György régészek és Erdei Krisztina, Kazsóki Ágnes ásátási technikusok voltak.

SZAKOS ÉVA

332. Szombathely belterülete (Vas megye) Ő, R, Lt, Ró, Kö, Ú, Kú

Szombathelyen 5 lelőhelyet érintve, több alkalommal végeztek régészeti szakfelügyeletet és megelőző feltárást a szombathelyi Svaria Múzeum munkatársai.

Savaria D-i temetője (Juhász Gyula u. 9.) (KÖH 68167): 2014. április 15–16-án régészeti szakfelügyeletet láttunk el a Juhász Gyula utca 9. sz. alatt leendő társasház építésénél. A társasház a telek D-i részén kerül megépítésre, amely falainak alapárkainak kiásását szakfelügyeltük. Az árkok 40 cm szélesek és eredetileg 90 cm mélyek lettek volna, azonban 90 cm mélységben még nem a sárga agyagos altalaj jelentkezett, így az árkok végleges mélysége az altalaj megjelenéséhez igazodott, amely jórészt 180–190 cm lett. A felső 50 cm-ben újkori, kevert, törmelékes réteg jelentkezett. Alatta pedig szürkésbarna humuszos-agyagos réteg. Az árkok markolását a K-i oldalán kezdtük.

Már az első árokban a felszíntől 93 cm mélységben előkerült két, római kori csontvázas sír. Mindkettő azonos mélységben és K–Ny-i irányú tájolásban volt eltemetve. Az 1. sír az árok D-i végében került elő, a 2. sír az árok É-i végében, az 1. sírtól 6,5 m-re É-ra.

Az 1. sír bolygatatlan állapotban került elő: a térdkalácsok, illetve a sípcsontok felső fele és a combcsontok egy része esett a 40 cm széles árok nyomvonalába. Mellékletet nem találtunk a feltárt részben, csak néhány római házikeramia töredéket a bontás során. A csontok viszonylag ép állapotban maradtak fenn. A sírt tegulából építették meg, és tegulákkal fedték le.

A 2. sír bolygatott állapotban került elő, valószínűleg már az ókorban kirabolhatták. A markolás során éppen a sír felett helyezkedett el egy újkori épülettörmelékes gödör, így a sírt a gép erősen megroncsolta. Annak értékelhető nyoma már csak a metszetfalakban maradt fenn. A 2. sírt tegulákból és római

falazótéglaiból építették. A csontok viszont rossz állapotban kerültek elő, földdel keverten. A lehetőségekhez képest, amennyire tudunk bebontottunk a Ny-i metszetfalba. A sírből Drag. 37-es *terra sigillata* tál (2. század közepe–vége) kicsiny oldal-töredéke került elő. A sír mellől római házikeramia és nyersszínű dörzstál (*mortarium*) töredékeit gyűjtöttük össze.

A terület közepén húzott árokban egy nagy méretű törmelékes gödörből sok középkori- és néhány őskori kerámiatöredék, illetve római *terrazzo* padló töredékei kerültek elő.

A kimarkolt árkok mindegyikében, a legfelső, újkori törmelékes réteg és a sárga agyagos altalaj között található szürkésbarna agyagos-humuszos rétegből római házikeramia és tegulatöredékek kerültek elő.⁹³

Munkatárs: Tárczy Tamás régésztechnikus.

Savaria tartománygyűlés székhelye és császárkultusz-szentély (KÖH 70037): az Óperint utca, a Dózsa Gy. utca és a Körmenyi út vonalán 2014. augusztus 4-e és október 9-e között végeztünk szakfelügyeletet a körforgalom és járdaépítésből kifolyólag.

A Dózsa Gy. utca 1–3 előtt, a K-i oldalon, a leendő járda kialakításánál, illetve közmű áthelyezésnél szakfelügyeltünk. A leendő járda kb. 150 cm szélességben került kialakításra, mélysége pedig 50–60 cm. A járda markolása újkorral kevert törmelékretteget érintett, a római szint a járda tükrének felületén kezdődött. Ebből a sötétbarna, római feltöltésrétegből a földmunkák során kerámiatöredékek és késő római kisbronz került elő.

A Dózsa Gy. utca Ny-i oldalán, az 1–7. sz. ingatlanok előtt az úttest elbontása két ütemben történt meg, mélysége 50–60 cm volt. Mindkét felületet különböző közműárkok szeltek át, ami miatt egybefüggő régészeti felület csak töredékesen került elő. A K-i oldalon a sötétbarna, római feltöltés rétegből több késő római kisbronzot találtunk, valamint még két kora újkori „gyógyító érmét”. A Ny-i oldalon szintén a sötétbarna, római feltöltés rétegből több késő római kisbronz és több épített római épületmaradvány került elő. Ezek eltérő méretben, de meghatározott távolságonként jelentkeztek. Legtöbb római épületmaradvány habarcsba rakott csatáriköből épült, amelyeknek a felső 5–10 cm közötti része esett az úttest alapozási szintjébe. Ez alól kivételt képez a Dózsa Gy. utca 1. és 7. sz. előtti terület, ahol tűzcsap rákötés, illetve aknabekötés miatt keresztben, illetve részben el lett bontva az épületmaradvány.

A Körmenyi úton, az 1. sz. ingatlan előtt egy akna, illetve annak bekötése a központi csatornarendszerbe került kialakításra. A bekötés árkában szintén közmű által roncsolt római kori épületmaradványok kerültek elő.

A Körmenyi út és a Kálvária u. sarkán egy Y-alakú csatornabekötés került kialakításra. A meglévő központi csatornától Y irányban két bekötés lett kimarkolva. Mindkét árokban a sötétbarna, római feltöltés rétegben római, csatáriköből épült, római csatornamaradvány volt megfigyelhető. Miután a régészeti jelenségek a tervezett bekötőcső alatt találhatóak, így elbontásukra nem került sor. Állapotuk megőrzése érdekében közvetlenül az épületmaradványokra sóder került.

Munkatárs: Tárczy Tamás (régésztechnikus).

93 A lelőhely korábbi jelentéseit lásd: RKM 2010, 370–371. RKM 2011, 177–178.

Táncsics Mihály u. 48. sz. alatt, a Brenner J. Ált. Iskola és Gimnázium építésénél végeztünk régészeti szakfelügyeletet, ami 2 lelőhelyet érintett:

Szalézi Kollégium és Rendház (KÖH 72939) és Savaria - Ny-i temetője (KÖH 67953): Jelen régészeti szakfelügyelet részben a 2013-ban megkutatott terület körüli kb. 3 m széles sávot érintette, második üteme pedig a leendő tornaterem területének humuszolására vonatkozott.

A 2013-ban végzett megelőző feltárás⁹⁴ során bebizonyosodott, hogy régészeti szempontból a K-i rész intenzívebb, így a szakfelügyeletet ezen rész bővítésével kezdtük. Az ásatások során az is kiderült, hogy a terület egykor egy vízenyős, patak-kanyarulatokkal átszött, mocsaras térség volt. Erre egyértelműen utal a 2013-ban feltárt É–D-i irányú patakmeder, amely tovább folytatódott É-i és D-i irányban is. É-i része leletekben kevésbé intenzív volt, és a jelenség feltja sem rajzolódott ki egyértelműen a földmunkák során. Ezzel ellentétben a D-i részen kiterjedésben is nagyobb, feltja is szépen látszott és rendkívül gazdag volt leletekben. Az itt előkerült leletek döntő többségét a rézkori házi kerámiák alkották, de szép számban kerültek elő különböző díszített edények töredékei is. Továbbá pattintott kőeszközök és egy csiszolt kőbalta töredéke is. A patakmedertől K-re nagyobb, rézkori tárológödörök maradványait tártuk fel, amelyek leletekben szintén nagyon intenzívek voltak. A tárológödörökön kívül előkerült még egy ovális alakú gödör, benne egy kör alakú mélyebb gödörrel, amely az egykori fagerenda helyét jelzi. A gödör talán a 2013-ban feltárt rézkori település egyik épületéhez tartozhatott, de ezt biztosan majd a területen végzett régészeti kutatások összesítő feldolgozása fogja igazolni. A gödörből csak néhány rézkori, házikeramia-töredék került elő.

A területtől ÉNy-ra helyezkedik el a leendő tornaterem. A telek ezen részében került elő a 2013-as ásatások során a 31 daraból álló kelta ezüst éremkincs. Miután az érmék egy nagyjából 2 m²-es területen jelentkeztek, feltételezhető volt még további pénzek előkerülése. Ezért a terület humuszolását csak vékony rétegeket szedve végeztük, illetve a területet rétegenként és a kidobott földet is folyamatosan, fémkereső műszerrel átvizsgáltuk. A humuszolás során további 5 érme került elő, egymástól viszonylag nagy távolságban. Az első ezüstpénz a tavaly feltárt területtől 1 m-re került elő, a legtávolabbi pedig 8 m-re. A pénzek 40–60 cm-es mélységben feküdtek, hol lapjukra fordulva, hol pedig élükön állva. Az előkerült 5 érme konkrét objektumhoz nem köthető. Viszont, az megfigyelhető volt, hogy az érmék egy kb. ÉNy–DK irányú vonal mentén kerültek elő. A terület ezen részén a sötétbarna humusz jóval vastagabb volt, mint a terület többi részén. Alja pedig szürke, iszapos betöltéssel rendelkezett.

Munkatárs: Tárczy Tamás (régésztechnikus), Lukács Gábor (geodéta), Czöndör János (ásómunkás).

Szabadság tér 7. (Károlyi Gáspár tér 7.) (hrsz. 5679) (KÖH 22832): A meglévő református templom mellé létesítendő harangtorony és összekötő épületrész területének a kivitelezési tervdokumentáció alapján megelőző feltárást végeztünk. Ezek alapján a harangtorony területén 420×420 cm-es területet kellett feltárni 70 cm mélységig. Az összekötő épületrész területén pedig a korábbi templom körüli vízelvezetési munkák miatt az eredeti 561×160 cm terület helyett csak 190×160 cm-es terü-

leten lehetett biztonságosan régészeti feltárást végezni 90 cm mélységig. A megelőző feltárás során 20,68 m²-nyi területet tártunk fel, a kivitelezési tervek alapján megadott mélységig. Ez az összekötő épületrészben a régészeti rétegek teljes feltárását jelentette, viszont a harangtorony területén kb. 20–30 cm vastagságban még római kori rétegek maradtak feltáratlanul, amelyek a kivitelezés során a pillérialapok fúrásánál részben el fognak pusztulni. Ezért a harangtorony területének közepére 80 cm szélességben, egymásra merőlegesen két kutatóárok lett kijelölve.

A feltárás teljes területén kb. 20–30 cm vastagságban humusz, illetve újkori feltöltés található. Ez alatt pedig két, római kori leletekkel és építési törmelékkel erősen kevert planírréteg került elő. Az alsó planírréteg alatt pedig már a szürkésbarna agyag következett, amely már nem tartalmazott régészeti leleteket. Az összekötő épület és a harangtorony területének DNy-i sarkában előkerült egy jól megépített, tört fehér színű meszes járósínt és annak csatárikőből épített alapozása. Sajnos a padlóhoz tartozó falakat vagy falkiszedések nyomait nem sikerült megfigyelnünk, nem estek a feltárandó felület területére.

A feltárt terület, csekély nagyságához és mélységéhez képest rendkívül leletgazdag, amely planírrétegeknek köszönhető. Az ásatás során előkerült leletek zömét természetesen a kerámiaanyag tölti ki. Azonban az általános római házikeramia mellett szép számban kerültek elő *terra sigillata* töredékek, dörzstálak és késő római mázas kerámia töredékei, illetve üveg-edények töredékei. A kerámialeletek mellett a szisztematikus fémkeresőzésnek köszönhetően említésre méltó fémtárgyakat is hozott a feltárás. Ezek nagy részét az érmék alkotják, illetve előkerült egy vaskés is.⁹⁵

Munkatársak: Tárczy Tamás régésztechnikus, Czöndör János kiegészítő munkatárs, Isztin Gyula és Lukács Gábor geodéták

MLADONICZKI RÉKA

333. Szomolya, Kaptárkövek, Vén-hegy délnyugati oldala (KÖH 16814)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **Ő, B, V, Á, Kk, Kú, Ú**
A szomolyai Kaptár-rét É-i völgyfőjében található, igen látványos formavilágú Kaptárkövek előterében 2014 tavaszán folytatott régészeti kutatásokat a Herman Ottó Múzeum. A munkálatok, a Bükk Nemzeti Park Igazgatóságának megbízásaként a sziklacsoportok turisztikai bemutatásához kapcsolódtak. Céljuk a rejtélyes eredetű kőfülkék rendeltetésének és korának érdemleges régészeti adatokkal történő meghatározása volt. Mindez nem volt egyszerű feladat, hiszen a meredek hegyoldalból kinyúló nyolc riolituffa sziklacsoport lába laza közettörmelékkel borított felszínű, ami annak ellenére, hogy aljnövényzettel fedett, stabilnak egyáltalán nem tartható – könnyedén erodálódik. Így a Kaptárkövek előterében antropogén eredetű kulturrétegek kialakulása részben az erős lejtés, részben a törmelék, részben pedig az erózió miatt nem lehetséges. A kutatás logisztikáját emellett épp a meredekség is bonyolította, hiszen a feltárás során kitermelendő föld deponálására rendkívül kis felületek álltak rendelkezésre, ahonnan a későbbiek során a tereprendezés megoldható lett volna.

94 Szombathely, Szalézi Kollégium és Rendház (KÖH: 72939) lelőhely további jelentéseit lásd RKM 2009, 361. és RKM 2013, 124-127.

95 A lelőhely további jelentését lásd RKM 2002, 279.